

אדם בורא את עצמו

א. אורות הקודש | מאמר ה': "התעלות העולם"

הַמְגִּיל וְהַפְּלִי גְבוּלֵי יא

למה באה השבירה. לפי שהאלהות נותנת היא לפי כחה, והמקבל מוגבל הוא, אם כן תהיה הטובה מוגבלת, על כן נותן הוא הטובה בלא שעור, לפי מדתו, ותהיה אלהית בלתי גבולית, ואף על פי שלא יוכל המקבל הנברא לקבל, כי אם כשישבר לגמרי, ויבנה בתשוקתו לשוב למקורו הבלתי גבולי, להתאחד באלהות, ובוזה יעשה הנברא את עצמו, ויהיה במדרגת השלמות של בורא. ויתעלה ממעל לגבול של נברא, מה שלא היה אפשר בלא שפעת רב טוב למעלה ממדרגת אפשרות קבלתו, שהיה תמיד רק במדרגת נברא, ולא במעלת בורא כלל.

ב. קידושין מ:

גידוי:

דבק שמרד כמחלה עיטם וכמחלה זכיות ולמה לזכר אם הלאשנות: בתהא ממרט על כל הטוות ששעס:

ר"ש בן יוחי אומר ¹אפילו צדיק ²גמור כל ימיו ומרד באחרונה איבר את ³הראשונות שנאמר ⁴צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו ⁵ואפילו רשע ⁶גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירים לו שוב ⁷רשעו שנאמר ⁸ורשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו ויחיו ⁹כמחצה עונות ומחצה זכיות אמר ריש לקיש ¹⁰בתחאה על הראשונות:

ג. טוטה יד:

ואמר רבי חמא ברבי חנינא ⁽⁶⁾ מאי דכתיב ¹אחרי ה' אלהיכם תלכו וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכניה והלא כבר נאמר ²כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא ³אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה מה הוא מלביש ערומים דכתיב ⁴ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם אף אתה הלבש ערומים הקב"ה ביקר חולים דכתיב ⁵וירא אלו ה' באלוני ממרא אף אתה בקר חולים הקב"ה ניהם אכלים דכתיב ⁶ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו אף אתה נהם אכלים הקב"ה קבר מתים דכתיב ⁷ויקבר אותו בניא אף אתה קבור מתים:

ד. יומא | פרק ח', משנה ט'

אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין מי מטהר אתכם ואביכם שבשמים שנאמר (יחזקאל ל"ו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר (ירמיה י"ז) מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל:

ה. מוסר הקודש | עמ' קצט

דרך הקודש בנוי היא על יסוד ההשויה, שהאדם משווה את דרכו הפרטית לדרך ה' העליונה. וזה נוהג בדברים שהשויותם היא השויה מעשית ושכלית, כהליכה בדרך ה', במדות טובות, וכל מצות התורה והשכל, שהם כולם נובעים מההתרוממות של דמיון צורה ליצורה.

ו. רמב"ם | מקוואות, פרק ו"א

יב. דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן, ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים, וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא והדבר תלוי בכוונת הלב, ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל, ואעפ"כ רמז יש בדבר כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור ואע"פ שלא נתחדש

בגופו דבר כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור, הרי הוא אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם, השם ברחמי הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו אמן.

ז. רמב"ם | תשובה, פרק ב'

א. אי זו היא תשובה גמורה, זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכשולו כח, כיצד הרי שבא על אשה בעבירה ולאחר זמן נתייחד עמה והוא עומד באהבתו בה ובכח גופו ובמדינה שעבר בה ופירש ולא עבר זהו בעל תשובה גמורה...

ח. רמב"ם | תשובה, פרק ה'

א. רשות לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו, ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו, הוא שכתוב בתורה הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע, כלומר הן מין זה של אדם היה יחיד בעולם ואין מין שני דומה לו בזה הענין שיהא הוא מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ ואין מי שיעכב בידו מלעשות הטוב או הרע וכיון שכן הוא פן ישלח ידו.

ב. אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אומה"ע רוב גולמי בני ישראל שהקב"ה גוזר על האדם מתחלת ברייתו להיות צדיק או רשע, אין הדבר כן אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמה רבינו או רשע כירבעם או חכם או אסל או רחמן או אכזרי או כילי או שוע וכן שאר כל הדעות, ואין לו מי שיכפהו ולא גוזר עליו ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאי זו דרך שירצה, הוא שירמיהו אמר מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, כלומר אין הבורא גוזר על האדם להיות טוב ולא להיות רע, וכיון שכן הוא נמצא זה החוטא הוא הפסיד את עצמו, ולפיכך ראוי לו לבכות ולקונן על חטאיו ועל מה שעשה לנפשו וגמלה רעה, הוא שכתוב אחריו מה יתאונן אדם חי וגו', וחזר ואמר הואיל ורשותנו בידינו ומדעתנו עשינו כל הרעות ראוי לנו לחזור בתשובה ולעזוב רשענו שהרשות עתה בידינו הוא שכתוב אחריו נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה וגו'.

ג. ודבר זה עיקר גדול הוא והוא עמוד התורה והמצוה שנאמר ראה נתתי לפניך היום את החיים, וכתיב ראה אנכי נותן לפניכם היום, כלומר שהרשות בידיכם וכל שיחפוץ האדם לעשות ממעשה בני האדם עושה בין טובים בין רעים, ומפני זה הענין נאמר מי יתן והיה לבכם זה להם, כלומר שאין הבורא כופה בני האדם ולא גוזר עליהן לעשות טובה או רעה אלא הכל מסור להם.

ט. רמב"ם | תשובה, פרק ז'

א. הואיל ורשות כל אדם נתונה לו כמו שבארנו ישתדל אדם לעשות תשובה ולהתודות בפני מחטאיו ולגנוח כפיו מחטאיו כדי שימות והוא בעל תשובה ויזכה לחיי העולם הבא.

ג. אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה כגון זנות וגזל וגניבה, אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן הקנאה ומן ההתול ומרדיפת הממון והכבוד ומרדיפת המאכלות וכיוצא בהן מן הכל צריך לחזור בתשובה, ואלו העונות קשים מאותן שיש בהן מעשה שבזמן שאדם נשקע באלו קשה הוא לפרוש מהם, וכן הוא אומר יעזוב רשע וגו'.

ו. גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך, ונאמר ולא שבתם עדי נאם ה', ונאמר אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב, כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק, התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאוי לפני המקום משופץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד ...

ז. כמה מעולה מעלת התשובה, אמש היה זה מובדל מה' אלהי ישראל שנאמר עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם, צועק ואינו נענה שנאמר כי תרבו תפלה וגו' ועושה מצות וטורפין אותן בפניו שנאמר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי, מי גם בכס ויסגר דלתים וגו', והיום הוא מודבק בשכינה שנאמר ואתם הדבקים בה' אלהיכם, צועק ונענה מיד שנאמר והיה טרם יקראו ואני אענה, ועושה מצות ומקבלין אותן בנחת ושמחה שנאמר כי כבר רצה האלהים את מעשיך, ולא עוד אלא שמתאווים להם שנאמר וערבה לה' מנחת יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמוניות.